Cursus Megillot

(5) Êchah (I)

Driebergen, 12 januari 2016

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Êchah (Klaagliederen)

Tisja b'Av & Êchah

(I) Klaagliederen 1 – 3

Onderverdeeld:

I. Inleiding + Klaagl 1 (1e les)

II. Klaagl 2+3 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Tisja b'Av (a)

Tisja b'Av (9e dag van de maand Av, dé rouwdag van Israël) (verwoesting van de twee tempels e.a.)

Leesstof: *Êchah* (rabbi's: *Qinot* [vgl. 2Kr 35:25], LXX: *Thrènoi*, Vulg.: *Lamentationes*, Luther: *Klagelieder*)

Jeremia's weeklacht (*êchah* = 'ach, wat!', Kl 1:1) over de verwoesting van de eerste tempel

Sefardisch: intense rouw v.a. 1 Av

Asjkenazisch: intense rouw v.a. 17 Tammoez (3 weken)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Tisja b'Av (b)

Vier vastendagen (Zc 8:19!):

- 10 Teweet (dec/jan, 10e maand): begin van de belegering van Jeruzalem (2Kn 25:1; Jr 52:4)
- 17 Tammoez (juni/juli, 4e maand): muren van Jeruzalem doorbroken (2Kn 25:3; Jr 39:2; 52:6v: 9 Tammoez)
- 9 Av (juli/aug., 5e maand): tempel in brand gestoken (2Kn 25:8 = 7 Av; Jr 52:12-14 = 10 Av)
- 3 Tisjri (sept/okt, 7e maand): moord op Gedalja (2Kn 25:25v; Jr 41:1-3)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Tisja b'Av (c)

Rampen op *Tisja b'Av* (volgens de Misjna):

- besluit om Israël niet toe te laten tot het land (Nm 14:26-35)
- 1e verwoesting van de tempel (586 v.C.)
- 2e verwoesting van de tempel (70 n.C.)
- Bar Kochba's vesting Betar ingenomen (135 n.C.)
- verwoesting van Jeruzalem (136 n.C.)

Later toegevoegd: 1e kruistocht (1099), Joden verdreven uit Engeland (1290), idem uit Spanje (1492), 1e wereldoorlog (1914), begin deportaties uit getto Warschau (1942)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jeremia (a)

Jeremia (= ‘God verhoogt’): de ‘klagende profeet’ (Jr 9:1)

Vermeld in 2Kr 35:25; 36:12,21v; Ea 1:1; Dn 9:2

Zoon van priester Hilkia, geb. Anatot (vlak t.N.v. Jeruzalem), begin prediking: 626 v.C.; predikte van de tijd van Josia tot na de val van Jeruzalem (586 v.C.) over Israëls zonden & het naderend oordeel (ondanks Josia’s reveil)

Kern: het oordeel komt toch, geef je over aan de koning van Babel!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jeremia (b)

Slechte ontvangst van zijn prediking; Jojakim verbrandde zijn profetieën (Jeremia liet Baroech nieuwe rol maken) & Zedekia wierp hem in een put (Ebed-Melech redde hem)

Tegenstand van de valse profeten (Hananja), van de tempelhoeders (Pasjchoer), van zijn eigen mensen in Anatot

Na de val van de Stad: J. voegt zich bij Gedalja > G. vermoord > Jochanan sleept J. e.a. mee naar Egypte

Overlevering: zijn eigen volk stenigde J. in Egypte

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagliederen Inleiding

Klacht over de zonden van Juda > de daaruit voortvloeiende ondergang van stad & tempel > belijdenis van Juda's schuld > gebed om uitredding

5 hoofdstukken = 5 aparte gedichten

Kl 1+2: 2x gewoon acrostichon (lettervers): 22 verzen

Kl 3: 3x *aleph*, 3x *beth*, 3x *gimel* enz. > 66 verzen

Kl 4: gewoon acrostichon: 22 verzen

Kl 5: geen acrostichon, toch 22 verzen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagliederen Indeling

Kl 1 ellendige toestand ná de verwoesting

-----Kl 2 de verwoesting zélf (*Gods* oordeel)

----------Kl 3 de *tsaddiq* (of de *sjaär*) > Messias

-----Kl 4 de verwoesting zélf (*Gods* oordeel)

Kl 5 ellendige toestand ná de verwoesting

N.B. 'ik' = (a) Sion, (b) Jeremia, (c) *sjaär*/Messias

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:1-4

Acrostichon > 22 verzen, precies gehalveerd:

Vs1-11a: *Jeremia* spreekt

Vs11b-22: *Jeruzalem* (‘Sion’) spreekt

Vs1v Sion: eenzaam (‘weduwe’, Js 54:4), ‘vorstin’ (!), leeg, schatplichtig, bedroefd, verraden door ‘minnaars’

Vs3v Juda in ballingschap (Rasji, Ibn Ezra: ≠ Babel, maar Egypte) N.B. 3 groepen: (a) in Babel, (b) in Egypte, (c) achtergebleven in het land Israël

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:2-9

Vs2 > Js 40:1

Vs3 ‘geen rust’: R. Simeon b. Lakisj: ‘Als ze rust gevonden had, had ze niet terugverlangd naar Jeruzalem’

Vs4 zuchtende priesters: vanwege verlies van de tempel

Vs5 oorzaak: *haar zonden!* > effect op de kinderen

Vs6v vroegere pracht > nu beroofd & verlaten (Zedekia)

Sion als ‘vrouw’: weduwe/vorstin (1), onreine (8v): *vgl.* Hl, Naomi/Ruth, Es

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:10-11

Vs10 schatten van het heiligdom: heidenen zijn binnengedrongen (Ps 74) waar zelfs de gewone Jood niet mocht komen; Midrasj: Moabiet & Ammoniet voorop, om de Torahrol te stelen die hun toegang verbood (Dt 23:4)

Vs11 Sion zélf gaf die schatten weg in ruil voor brood

Vs9b & 11b *gebeden* van Sion: *Zie*, *Here*, let op mijn ellende & verachting! (nooit Gods antwoord in Kl!)

Overgang naar vs12-22

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:11b-15

Vs12 Sion begint te spreken!

Vs12a vraag (‘raakt het u niet?’) óf vaststelling? Rabbi’s: ‘Laat het nooit over júllie komen’ óf ‘Dit is nooit over júllie gekomen’

Vs13 rampen beschreven in 3 beelden: vuur, net, ziekte

Vs14 zonden als een juk samengevoegd op Sions nek

Vs15a nu geen feestvergadering, maar vijandig leger

Vs15b de ‘maagd’ Sion in de wijnpers getreden

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:16-17

Vs16 de Trooster (*Menachem*) ver weg > Talmoed: dit zal een naam van de Messias zijn (vgl. 1Jh 2:1 *paraklètos*)

Ook Jesjoea kon zich vs16 eigen maken (vgl. Ps 69:21)!

Vs17 tussenzin: Jeremia vat Sions smeekbede samen

Handen uitspreiden: smart? smeekbede? of (rabbi's) breking van brood als bij een rouwmaaltijd?

Vs17b Israëls vijanden mijden haar als een menstruerende vrouw: onrein!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:18-20

Vs18 *Tsaddiq hoe JHWH*, eeuwenoude joodse noodkreet (in besef van eigen zondigheid)

Vs19 ‘minnaars’: met wie Sion zondige verbonden tegen Babel probeerde te sluiten (bijv. Js 28) > ‘bedrogen’

‘priesters, oudsten’, allen omgekomen > geen steun meer

Vs20,22 nogmaals de kern: *zonden*belijdenis!

Vs20 derde *R’ê JHWH*, ‘Zie, Here’ (na vs9+11)

Vs20b vgl. Dt 32:25 buiten – binnen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 1:21-22

Vs21 extra vreugde bij de vijanden omdat *God* dit alles Sion aangedaan heeft (terwijl Hij vroeger zo vaak aan háár zijde stond tégen de vijanden)

Vs21 Rasji, Ibn Ezra: ‘Moge U de aangekondigde dag brengen waarop zij zullen zijn zoals ik (nu ben)’

Vs22 de heidenen niet beter dan Israël (vgl. Hk 1)

Gods gerechtigheid brengt de straf éérst over zijn eigen volk (1Pt 4:17)

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 2:1v

Nu de verwoesting van Sion & tempel zélf beschreven: *Gods* oordeel over volk & stad

Vs1 ‘dochter van Sion’ = (volk van) Jeruzalem

‘Luister van Israël’ = tempel (vgl. Js 64:11)

‘Voetbank’ = de ark (1Kr 28:2; Ps 99:5; 132:7) (vgl. ook ‘troon’, bijv. Ps 80:2)

‘Woningen/vestingen’ = de stad als zodanig

Vs2 ‘ontheiligd’ (vgl. ‘heilige natie’ & ‘stad’)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 2:3-8

Vs3-5 ‘hoorn’: kracht gebroken, teruggetrokken hand, *zijn* vuur, *zijn* boog, *zijn* rechterhand, *zijn* woede > Adonai zélf de eigenlijke ‘vijand’ (< > 1:2,21!)

Vs6 ‘hut’ (*soekkah*) = tabernakel/tempel! > geen feesten, geen priesters, geen koning meer: Israël ‘ontzield’

(vgl. Jobs 1e & 2e beproeving)

Vs7 altaar, heiligdom, paleizen, huis des Heren

Vs8 stadsmuur

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 2:8-12

Vs8 ‘De Here heeft besloten’: mensel. instrumenten < > Gods plan (zelfde principe in Hd 2:23; vgl. Js 10:5)

Vs9 poorten verwoest, koning in ballingschap, geen wets-onderricht/profetische visioenen meer (‘wet & profeten’)

Vs10 oudsten & meisjes in rouw

Vs11-19 ik = Jeremia (houdt Sion de spiegel voor)

Vs11v Jeremia’s grootste verdriet geldt de hongerige kinderen & zuigelingen!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 2:13-14

Vs13 met welke stad valt het rampzalige Sion te vergelijken? (Rasji: … om met zo'n andere stad Sion te troosten: 'kijk maar, het kan nog erger')

Vs13c waar moet de redding vandaan komen!? *Wie is de Genezer?* [God Zelf, door de Messias!]

Vs14 de schuld van de (valse) profeten (Jr 14:13 < > Jeremia!): hadden Juda's zonden meer aan de kaak moeten stellen i.p.v. het volk te strelen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 2:15-22

Vs15 leedvermaak van de vijanden (vs17: die zelfs de Here erbij halen; vijanden kennen Torah! Lv 26; Dt 28)

Vgl. ook Mt 27:39 Sions lijden < > Jesjoea's lijden

Vs16v *ajjin* [= oog] & *pé* [= mond] omgekeerd, net als in Kl 3+4! Rabbi's: spreken gaat hier vóór het zien

Vs16v 'wij' (de vijanden) < > de Here!

Vs18v oproep tot gebed, vooral voor de kindertjes!

Vs20-22 Vrouwe Sion bidt om medelijden! (*R'ê JHWH*)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3 inleiding (a)

Vs1 ‘Ik’ = Jeremia > gepersonifieerde ‘zelf’ van Israël (vgl. vs42-47 ‘ons’)

- (a) *sjaär:* onschuldige (bijv. Ps 44) óf boetvaardige (Dan. 9) ‘overblijfsel’
- (b) de *Messias* die zich één maakt met zijn volk (vgl. Ps 69 & vele andere) (zelf onschuldig, maar neemt de schuld van het volk op zich)

Vs1-3 *aleph*, vs4-6 *beth*, vs7-9 *gimel* enz.

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3 inleiding (b)

(a) vs1-20 de lijdende ikfiguur (*on*schuldig! vs52)

- 1-17 klacht
- 18 wanhoop
- 19v gebed
- 21-39 nieuwe hoop: **loflied op Gods genade**

(b) vs40-47 gemeenschappelijk gebed (*schuldbesef*! vs42)

(a) vs48-66 opnieuw de lijdende ikfiguur

- 48-53 klacht
- 54 wanhoop
- vs55-63 gebed
- 64-66 nieuwe hoop: vergelding voor de vijanden

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:1-20

Sterke parallel met de Messias in de lijdenspsalmen (Ps 22, 69, 102 e.d.; zie ook Js 53; Job 19): Jesjoea als het ware het ‘Zelf’ van (het lijdende) Israël

Vs10 God als ‘beer’, vs12v God als ‘jager’

Vs14 onschuldige *sjaär*/Messias, bespot door eigen schuldige volk! (*vgl*. Kl 1 Sion t.o. de heidenen)

Vs18 wanhoop > 19v gebed (‘gedenk’) > 21-39 nieuwe hoop, ja, verstilde lofprijzing

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:21-27

Meest positieve deel! Vs21+24+29 3x hoop/hopen

Vs21 Rasji: ‘dit’ = vs22-38!

Vs22 Ex 3:2b (struik) > 32:10 (pleidooi) > 34:6v (Gods antwoord)

Vs23 God vernieuwt zijn *chèsed* & *èmoenah* elke dag

Vs25-27 3x ‘goed’ (*tov*: letter *teth*)

Vs27 vroeg geleerd zich te schikken onder Gods hand! (vgl. Sp 1:8v; 2; 6:20v; zie Jr 1:4-10: Jeremia zelf)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:28-38

Vs28 *God* legt het juk op (vgl. Mt 11:29v)

Vs31 altijd vergeving na berouw (vgl. eeuwig oordeel!)

Vs32v Ps 30:6! 103:9! Js 54:4-8!

Principe: *kort is zijn toorn, eeuwig zijn welbehagen*

Vs34-36 na eigen zonde: nu wat ánderen Gods volk aandoen: de Here ziet het! (bijl erger dan de boom)

Vs37v niets kan gebeuren buiten Gods wil om! (vgl. Js 45:7; Am 3:6)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:39-42

Vs39 klaag niet als God je tuchtigt! (Lk 23:28,41a) (*be*klaag jezelf niet, maar *klaag* over je zonde!)

Vandaar: oproep tot het volk: bid & belijd je zonden (vs40-42) opdat God alsnog vergeeft

Vs41 Talmoed: 'iemands gebed niet verhoord als je niet je *ziel* in je handen legt' (bidden vanuit je *hart*)

[geen vergeving indien geen *oprechte* schuldbelijdenis! Sp 28:13; 1Jh 1:9; Jk 5:16]

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:43-50

Opnieuw weeklacht (vgl. vs1-20) van de ónschuldige ik-figuur (vgl. vs39-42 met vs52 ‘zonder oorzaak’!)

Het zondige volk < > de schuldeloze *sjaär*/Messias

Vs44 vgl. Ps22:3a ‘Gij antwoordt niet’

Vs47 *pachad wâphachat*, *hasjêt w’hasjâver* (echte poëzie; vgl. Job & Psalmen)

(‘geen vertaling kan recht doen aan het Hebreeuws’!)

Vs49v ik blijf smeken totdat God weer hoort & ziet

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:52-55

Vs51b het gaat nog steeds om Jeruzalem!

Vs52 vgl. Ps 69:5 (Jh 15:25) schuldeloos! Vgl.:

- Job (‘waarom moet ik lijden’)
- Ps 44 (‘waarom?’)
- de lijdende Knecht des Heren (Js 42-53)
- Daniël 9 (belijdt schuld, maar zelf onschuldig)

Contrast: vs54v klacht lijkt op die van Jona (hst. 2), maar díe was wél schuldig!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Kl 3:54-66

Vs54 klacht eindigt in wanhoop (als in vs1-18)

Vs55-63 gebed om vergelding voor de vijanden

Vs56-58 Rasji: verleden tijd! Zo handelde God vroeger

Vs60-63 ‘aanschouw hun wandaden & vergeld ze!’

Vs64-66 nieuwe hoop (vgl. vs21-39): God zál vergelden!

(maar wie? ook het eigen, schuldige volk!? vs14)

Gods wraak komt zonder aanzien des persoons over álle schuldigen én Hij weet de zijnen uit te redden

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Einde 2e les